

Roeselare- Glastuinbouwzone Groenestraat

Rapportage van het
archeologisch
proefsleuvenonderzoek
1 juni – 3 juni 2015

Pieter LALOO, Joachim ROZEK & Luc
ALLEMEERSCH

GATE-rapport 87

Eindeken 18b

9940 Evergem

www.gatearchaeology.be

Project:

Roeselare GTZ: archeologisch proefsleuvenonderzoek.

Opdrachtgever:

West-Vlaamse Intercommunale
Baron Ruzettelaan 35
8310 Brugge

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Pieter Laloo, Joachim Rozek, Hannes Van Crombrugge & Luc Allemeersch
D/2015/86
ISSN 2033-8678
© 2015 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerde gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden zonder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch door fotocopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoudstafel

1. Voorwoord	4
2. Technische fiche	4
3. Inleiding	5
4. Aanleiding van het onderzoek	5
5. Onderzoeksvragen	5
6. Situering van het projectgebied	7
6.1 Geografische ligging	7
6.2 Geologie en geomorfologie	8
6.2.1 Geo(morfo-)logie en bodem in en nabij het studiegebied	8
6.2.2 Erosiegevoeligheid	9
6.2.3 Het reliëf volgens het Digitaal Hoogte Model	9
6.3 Bodemkundige situering	10
6.4. Historisch-cartografische kennis van de omgeving	11
6.4.1 De vroege middeleeuwen	11
6.4.2 De volle middeleeuwen	11
6.4.3 19 ^e eeuw	12
6.4.4 20 ^e eeuw	12
6.5 Archeologische kennis van het gebied	13
7. Tijds kader	1
8. Methodologie	17
9. Resultaten	19
9.1 Algemeen	19
9.2 Bodemkunde	19
9.3 Archeologische waarnemingen	24
9.3.1 sporen met onbepaalde datering	27
9.3.2 Modern/recente sporen	29
9.3.3 Wereldoorlog I	35
9.3.4 Recente sporen	35
10. Conclusie en antwoord onderzoeksvragen	36
11. Advies	39
12. Bibliografie	40
13. Lijsten	42
13.1 Sleuven	42
13.2 Sporen	43
13.3 Vondsten	44

1. Voorwoord

Tussen 1 en 3 juni vond te Roeselare langsheen de Groenestraat en de Veldbosstraat een preventief archeologisch vooronderzoek d.m.v. proefsleuven plaats. Het betreft in totaal een 3,5ha groot terrein waar de WVI (West-Vlaamse Intercommunale) de aanleg van een glastuinbouwzone plant. Dit rapport vormt de schriftelijke neerslag van het verloop van het proefsleuvenonderzoek en de resultaten van het project.

Hierbij willen de auteurs de opdrachtgever WVI bedanken, meer specifiek de contactpersoon Bart Taveirne. Verder danken we ook Willem Hantson (RADAR) die instond voor de wetenschappelijke begeleiding. Sam Dedecker van het Agentschap Onroerend Erfgoed (provincie West-Vlaanderen) deed de administratieve begeleiding. De firma Maarten Bekaert uit Ingelmunster stond in voor de graafwerken.

2. Technische fiche

Site: Roeselare Glastuinbouwzone

Ligging: Roeselare

Provincie: West-Vlaanderen

Lambert72-coördinaten (middelpunt terrein in m): X : 60364 en Y : 181651

Kadaster : sectie D - Percelen : 497B, 556B, 581D, 582A, 599, 600606B, 607F, 608B

Onderzoek: Vooronderzoek / Prospectie met ingreep in de bodem / proefsleuvenonderzoek

Opdrachtgever: WVI

Uitvoerder: Ghent Archaeological Team bvba

Vergunning archeologische opgraving: 2015/209

Vergunninghouder archeologische opgraving: Pieter Laloo

Vergunning metaaldetectie: 2015/209(2)

Vergunninghouder metaaldetectie: Pieter Laloo

Projectarcheologen: Pieter Laloo, Joachim Rozek & Luc Allemeersch

Bewaarplaats archief: Eindeken 18b, 9940 Evergem

Grootte projectgebied: 3,5 ha

Grootte onderzocht gebied bij vooronderzoek: 3,5ha

Termijn veldwerk: 1 t.e.m. 3 juni 2015

Geraadpleegde specialisten : nvt

Resultaten:

- 19^e en 20^e eeuwse bewoningssporen (2 stenen waterputten, fundering boerderij, afvalkuilen met bouwpuin, veldweg)
- Subrecente tot recente veldoven (baksteen)

3. Inleiding

Van 1 tot 3 juni 2015 werd te Roeselare langsheen de Groenestraat en de Veldbosstraat een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. In dit verslag zullen in een aantal hoofdstukken het verloop en de resultaten van het onderzoek toegelicht worden. Ten eerste komen de aanleiding en het doel van dit onderzoek aan bod, gevolgd door een geografische en bodemkundige situering alsook een situering binnen het archeologisch kader. In een volgend hoofdstuk wordt de gevolgde methodologie toegelicht, waarna de resultaten worden voorgesteld. Ten slotte volgen de conclusie en daaraan de gekoppelde aanbevelingen. In de bijlage op DVD bevinden zich de digitale opmetings- en bewerkte grondplannen, het digitaal archief en de inventarissen.

4. Aanleiding

De aanleiding van dit onderzoek is de ontwikkeling van het terrein door de WVI tot een glastuinbouwzone. Hiervoor wordt het terrein deels afgegraven in functie van de nivellering van het grotere totaalgebied.

5. Onderzoeksvragen

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact? Zijn er tekenen van erosie?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?

- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

6. Situering van het projectgebied

6.1 Geografische ligging

Het projectgebied heeft een oppervlakte van $\pm 3,5$ ha. Het is gelegen ten westen van het dicht bewoonde gedeelte van Roeselare (provincie West-Vlaanderen). Het ligt net buiten de westelijke ringweg (R32). Het grenst aan de Groenestraat en de Veldbosstraat. Kadastraal betreft het de percelen 497B, 556B, 581D, 582A, 599, 600606B, 607F, 608B van sectie D.

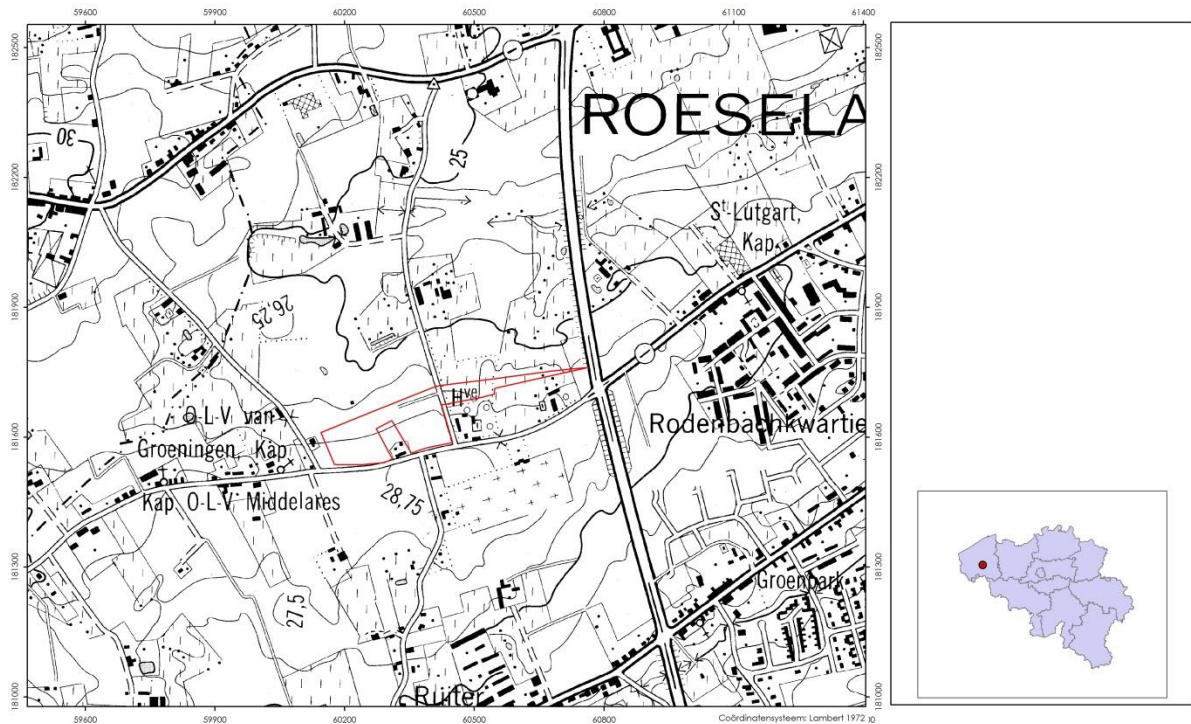

Fig. 1: Topografische kaart van de omgeving van het projectgebied (bron: www.giswest.be)

Fig. 2: Kadastrale kaart met aanduiding van het projectgebied

6.2 Geologie en geomorfologie

6.2.1 Geo(morfo-)logie en bodem in en nabij het studiegebied

De diepere ondergrond

Binnen het studiegebied bevindt zich volgens Jacobs & De Ceukelaire (2002) onder de quartaire dekmantel het Lid van Kortemark dat deel uitmaakt van de Formatie van Tielt (Onder Eoceen - Tertiair). Het Lid van Kortemark bestaat uit een groengrijze, weinig silthoudende, zware klei van ongeveer 15 m dik. Deze wordt uitgebaat in een groeve net ten zuiden van Kortemark. De verschillen met het onderliggend Lid van Aalbeke zijn beperkt.

De quartaire dekmantel is hier dun, volgens de bodemkaart vooral in het zuidelijk en westelijk gedeelte. De kans is groot dat het tertiair substraat op geringe diepte (= < 1 m) gevonden wordt.

De ondiepe ondergrond

Volgens de quartairgeologische kaart (Bogemans & Baeteman 2006) bevindt er zich binnen het studiegebied overal een dekmantel van eolische sedimenten boven het tertiair substraat. Bij profieltype 1 zijn deze sedimenten dunner dan 120 cm, bij profieltype 4 zijn ze dikker. Deze sedimenten werden vooral tijdens het Pleniglaciaal van het Weichseliaan afgezet (zie hieronder).

Fig. 3 : uitsnede uit de quartairgeologische kaart. Bron: www.dov.vlaanderen.be.

Weichseliaan

Het Weichseliaan is de (voorlopig) laatste glaciële periode die twee subperiodes omvat.

De eerste, het Pleniglaciaal, wordt gekenmerkt door een extreem koud klimaat dat aan de oorsprong ligt van de gletsjers en de uitgestrekte polaire ijskappen, alsook door een schaarse vegetatie van het droge, bijna boomloze toendratype (Roberts, 1998). Het glaciële maximum situeert zich ongeveer tussen 25.000 en 20.000 BP (Cubizolle, 2009) .

De tweede periode, het Laat-Glaciaal genoemd, vertegenwoordigt een transitiefase tussen het Pleniglaciaal en de huidige interglaciale periode, het Holoceen. In de loop van het Laat-Glaciaal steeg de temperatuur en werd het landschap bedekt met een bos bestaande uit berk en/of den. Deze periode situeert zich tussen 15.000 en 10.000 BP (Cubizolle, 2009).

Pleniglaciaal

In de loop van het Pleniglaciaal veroorzaakte de accumulatie van een enorme ijskap een aanzienlijke verlaging van de zeespiegel, resulterend in een niveau dat ongeveer 75 m lager lag dan het huidige zeeniveau (Van Ruymbeke et al., 1965) . Als gevolg van deze mariene regressie lag het zuidelijke deel van de Noordzee droog. Op dat moment bevond de Vlaamse Vallei zich in een periglaciale context met weinig of geen vegetatie. Deze afwezigheid van vegetatie heeft geleid tot eolisch transport van zand en leem door noordelijke winden en de afzetting van löss en niveo-eolisch materiaal (Van Ruymbeke et al., 1965).

Laat Glaciaal

In die periode ontdooiden de bodems gradueel wat de rivieren toeliet zich verticaal in te snijden in de pleniglaciale, alluviale sedimenten. Het lage zeeniveau zorgde daarbij voor een heel sterke erosie. De rivieren transformeerden de Laat-Glaciale afzettingen in lage terrassen die de huidige riviervlakte domineren.

6.2.2 Erosiegevoeligheid

De landbouwpercelen binnen het studiegebied kennen een lage¹ erosiegevoeligheid (www.dov.vlaanderen.be). Theoretisch is erosie met vorming van colluvium op dit type percelen eerder beperkt.

6.2.3 Het reliëf volgens het Digitaal Hoogte Model

Het studiegebied is gelegen op een hoogte van + 25 à + 28 m TAW. Het ligt op een interfluvium tussen twee zijbeken van de Mandel en helt lichtjes af in noordelijke richting.

¹ Dit is de 3e laagste op een indeling van 6 klassen.

6.3 Bodemkundige situering

Bodemkenmerken op regionale schaal

Het midden van West-Vlaanderen wordt –buiten de valleien – vooral bedekt met een mantel van zandleem. Dit is als eolisch materiaal aangevoerd uit noordelijke richting. Enkele heuvelruggen zorgden er reeds voor dat het zand niet zo vlot over deze heuvels raakte zodat het aandeel leem groter werd.

Fig. 4: De bodems volgens de bodemkaart van België (www.dov.vlaanderen.be)

Binnen het studiegebied bestaat de textuur van de bodem uitsluitend uit P (licht zandleem).

De vochttrap is er vooral b (droog) maar ook c (matig droog) en in veel mindere mate d (matig nat).

Bij de profielontwikkeling komt alleen c voor: bij een uitloging van de bodem zal er in bos in eerste instantie een verticaal transport (over enkele dm) en neerslag van fijnere deeltjes optreden. Zo ontstaat een klei-aanrijkingshorizont of textuur B-horizont. Bij verdere degradatie zal deze textuur B-horizont sterk verbrossen (bij lichtere bodems) of sterk gevlekt worden (bij zwaardere bodems). Bij deze verdere degradatie wordt van een c-profielontwikkeling gesproken.

In een strook tegen de Groenestraat wordt het bodemtype voorafgegaan door w- (klei-zandsubstraat binnen boorbereik). De bodem is in die zone ook iets vochtiger.

6.4. Historisch-cartografische kennis van de omgeving

Momenteel bestaat het studiegebied uit akkers en weiland. Voor een gedetailleerde evolutie van een klein gebied zijn de overzichtskaarten (vb. graafschap Vlaanderen), ouder dan de Kabinetskaart van Ferraris² zelden nauwkeurig genoeg om te gebruiken. Algemeen wordt aangenomen dat het bosareaal tussen het begin van de late middeleeuwen en het einde van het *Ancien Régime* niet meer afgenomen is (Tack *et al.*, 1993 en Verhulst 1995). Tussen het begin van de late middeleeuwen en het einde van het *Ancien Régime* hebben we sterke vermoedens betreffende bodemgebruik van een beperkt gebied. Als we verder in de tijd teruggaan, kunnen we alleen maar veronderstellen dat de algemene, vage kennis van een gebied betreffende bodemgebruik ook geldt voor het beperkte studiegebied.

6.4.1 De vroege middeleeuwen

Deze interpretatie is vooral gebaseerd op Tack *et al.* (1993) en Verhulst (1995). In de vroege middeleeuwen zou de omgeving net ten westen en ten zuiden van het huidige Roeselare buiten enkele grote bosgebieden in de omgeving vallen. Let wel, deze kaart betreft eerder een grove schets met de ligging van de bosgebieden en kan geenszins met een zekerheid tot op perceelsniveau doorgetrokken worden.

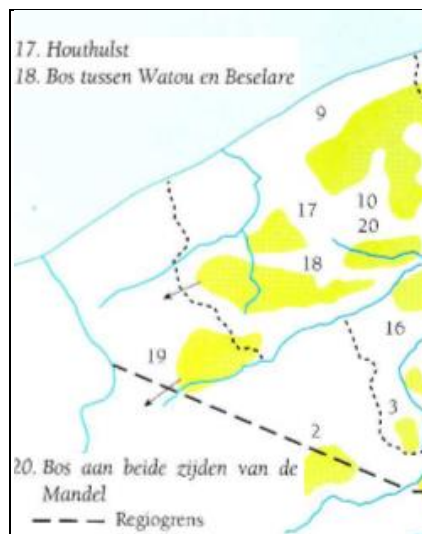

Fig. 5: schets bosgebieden in vroege middeleeuwen

6.4.2 De volle middeleeuwen

Deze interpretatie is grotendeels gebaseerd op dezelfde auteurs als voor de vroege middeleeuwen. In de volle middeleeuwen zouden de woeste gronden (bossen en heiden) tussen Ieper en Roeselare al veel meer versnipperd zijn. De omgeving van Roeselare zou reeds grotendeels in cultuur zijn gebracht.

² Ferraris de J. (1770-1778): de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en het prinsbisdom Luik.

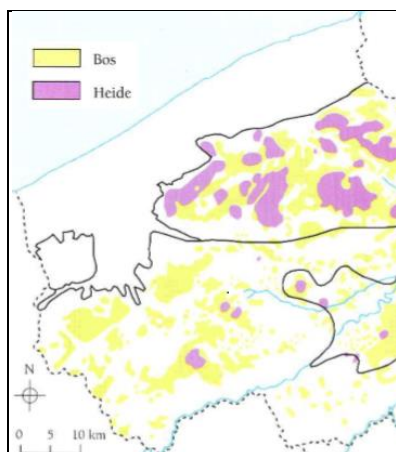

Fig. 6 : schets woeste gronden omstreeks 1.000 A.D.

6.4.3 19^e eeuw

De georeferentie is bij de kaart van Vandermaelen (1846-1854)³ –in tegenstelling tot de Ferraris-kaart – wel betrouwbaar. Omdat het algemeen beeld vergelijkbaar is, beperken we de bespreking tot de kaart van Vandermaelen.

Het bodemgebruik en de ligging van bewoning verschilt nauwelijks tussen de kaart van Vandermaelen en het huidig bodemgebruik binnen het studiegebied. Het akkerareaal overheerst op beiden en graslanden liggen bij de bewoning (hoeves). Enkele constructies binnen het omliggende gebied van figuur 7 zijn nu niet meer aanwezig maar de meesten daarvan liggen buiten het studiegebied.

Fig. 7: kaart van Vandermaelen in combinatie met recente kaart wegen/bewoning.

Bron: www.geopunt.be.

6.4.4 20^e eeuw

In de loop van de vorige eeuw lijken er zich geen wijzigingen voorgedaan te hebben.

³ Vandermaelen Ph. (1846-1854): topografische kaart van België. Overgenomen uit www.geopunt.be.

6.5 Archeologische kennis van het gebied

Figuur 8 toont een overzicht van de archeologische vindplaatsen binnen een straal van ca. 3 km rondom het projectgebied, die omwille van opgravingscampagnes, veldprospecties, historisch- en luchtfotografisch onderzoek, of toevallsvondsten in de centrale inventaris zijn opgenomen. Daarnaast werd de in de CAI vermelde literatuur evenals overige relevante literatuur doorgenomen. Deze onderzoeken resulteerden in een GIS-laag met voor elke vindplaats uniforme parameters als 'naam vindplaats', 'beschrijving locatie', 'interpretatie', 'datering', 'soort onderzoek' en 'bronnen'. De gegevens werden vervolgens in onderstaande tekst gegoten. Aansluitend werden eveneens historische kaarten geraadpleegd om een beeld te scheppen over het landgebruik in en rondom het projectgebied.

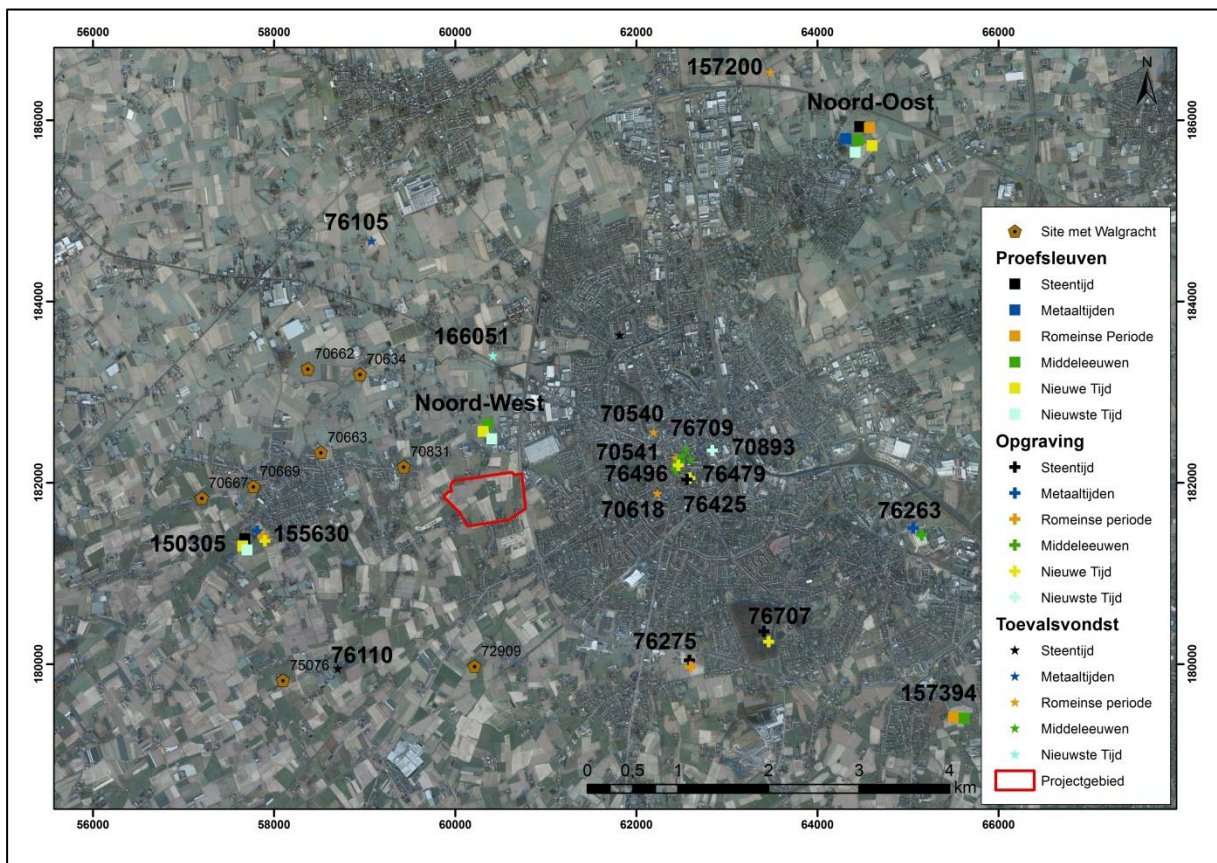

Fig. 8 : Orthofoto met aanduiding van de gekende vindplaatsen in de omgeving van het projectgebied van de WVI.

Vindplaatsen uit de Prehistorie

Tijdens een veldprospectie in 1983 en een archeologische opgraving in 2004 kwamen op de Zilverberg (Roeselare) (CAI-76275) archeologische vondsten uit de prehistorie aan het licht (S.n. 2003 en Goderis 2006). De oudste categorie bestond uit twee paleolithische vondsten. Daarnaast werden ook een aantal mesolithische artefacten verzameld. Het gebrek aan specifieke vondsten, zoals rechthoekige trapezia en wommersomkwartsiet, liet toe dit ensemble in het vroege mesolitchicum te dateren. In de noordelijke sector van het projectgebied kwamen vervolgens neolithische paalsporen van een houtbouwconstructie

aan het licht. Twee bijkomende contexten, zoals vier humeuze grondverkleuringen en een colluviaal pakket werden door middel van het aardewerk en lithisch materiaal ook in het neolithicum gedateerd. Tot diezelfde periode behoren eveneens de prospectievondsten van twee gesteelde pijlpunten en verscheidene fragmenten van gepolijste bijlen.

Ter hoogte Oostnieuwkerke-Spanjestraat I (CAI-150305) verzamelde De Wilde M. (2009) tijdens een proefsleuvenonderzoek twee steentijd-artefacten, maar waarvan een specifieke datering niet bekend is. Ook tijdens het recente proefsleuvenonderzoek op het nieuwe bedrijventerrein Roeselare Noord-Oost werden lithische vondsten aangetroffen die in de neolithische periode thuishoren (Deconynck 2014) (CAI-nr. nog niet toegekend).

In de wijde omgeving kwamen ook enkele toevalsvondsten aan het licht. Meer naar het noordoosten toe, bij het Kasteel van Sterrebos (Roeselare-Rumbeke) (CAI-76707) ging het om twee duimnagelschrabbers, een gewone schrabber en een Tjongerspits (S.n. 2003). In de Magermerriestraat 1 (CAI-76110) (Goderis 1990) werd ter hoogte van het toponiem De Ruiter één geretoucheerde afslag, één geretoucheerde kling, twee gesteelde pijlpunten en een gevleugelde pijlpunt aangetroffen. In de omgeving van de Sint-Amandsbeek ten slotte werd bij de aanleg van een tuin, door dhr. A. Bouten, eveneens een midden-neolithische artefact aangetroffen (CAI-76111) (Goderis 1990). Concreet ging het om een gepolijste bijl bestaande uit een lichtgrijze silex.

Vindplaatsen uit de metaaltijden

Op minder dan 2,5 km van het projectgebied, in de Spanjestraat, vond een archeologisch vooronderzoek plaats waar tal van ijzertijdvondsten werden verzameld (CAI-155630). Het ging om 30 aardewerkscherven waaronder handgevormd keukenwaar, luxewaar zoals een geverniste/geverfde beker uit Keulen, Arraswaar, terra sigillata en Bavay-aardewerk (De Gryse et al. 2011).

In de ruimere regio rond Roeselare spreekt de site Rumbeke – Mandelstraat tot de verbeelding. Hier werd tussen 2005 en 2006 een archeologisch onderzoek uitgevoerd (CAI-76263). Er bleek een grafveld uit de bronstijd met een circulaire gracht en verscheidene grondsporen en nederzettingsmateriaal aanwezig te zijn die duidelijk tot de midden-Bronstijd behoorden (Demeyere & Lammens 2006, Demeyere & Lammens 2007). Het proefsleuvenonderzoek te Roeselare Noord-Oost leverde naast een depressie en een greppelsysteem ook een urnengraf en paalsporen uit de metaaltijden op (Deconynck 2014) (CAI-nr. nog niet toegekend).

Te Hooglede in de Akkerstraat kwam tijdens landbouwactiviteiten een hielbijl aan het licht (CAI-76105). Het vermoedelijke Noord-Franse of Zuid-Engelse object werd voorlopig als *Rowlands Class 3* getypeerd (Bostoen 1997).

Vindplaatsen uit de Romeinse periode

Ook voor deze periode werden sporen aangetroffen tijdens het vooronderzoek in de Spanjestraat (CAI-155630). Het betreffen paalkuilen, greppels, greppelsegmenten en kuilen met in de vulling soms een bijmenging van houtskool en verbrande leem (De Gryse et al. 2011). De sporen waren mogelijk in verband te brengen met de restanten van een klein boerderij in inheemse traditie.

Verder werd ook tijdens het archeologisch (voor-)onderzoek in Oekene naast middeleeuwse sporen tal van Romeinse brandrestengraven aan het licht gebracht (CAI-157394) (Hoorne & Messiaen 2011; Wuyts et al. 2012; Laloo et al. 2013).

Op de vindplaats Zilverberg werden naast steentijdvondsten ook enkele Romeinse losse vondsten verzameld (CAI-76275). Het ging om vier fragmenten terra sigillata, een dolium- en een kruikamfoorfragment en twee randscherven van een mortarium (S.n. 2003 en Goderis 2006).

Net buiten de Noorderring (R32) van Roeselare, aan de Ventweg-Noord en langs de oostelijke zijde van de Onledebeek werden twee rechthoekige kuilen met een breedte van 4 m en lengte van 8 en 15 m opgegraven (Goderis 2011; CAI-157200) (cai.onroerendergoed.be). In de kuil van 4 op 15 m werd een gefragmenteerde Romeinse kruikamfoor gevonden. Ook een gracht van 2 tot 3 m breed werd onderzocht. Deze lag dwars op een uitgegraven bekken met heel wat grotere en kleinere houtfragmenten, waaronder een aangepunte stok. Tijdens het proefsleuvenonderzoek te Roeselare Noord-Oost kwamen eveneens verschillende Romeinse nederzettingssporen aan het licht die getuigen van een verspreide occupatie binnen het projectgebied. Het gaat onder meer om greppels, grachten, (water)kuilen, palen en twee vermoedelijke brandrestengraven (Deconynck 2014) (CAI-nr. nog niet toegekend).

Voorts kwamen een aantal toevalsvondsten aan het licht die evenals de Romeinse aanwezigheid in de regio onderstrepen. Een eerste werd aangetroffen in de Kattenstraat te Roeselare (CAI-70540) waarbij een uitzonderlijk object van een mesheft in de vorm van een buste van Minerva, in brons, werd aangetroffen. Het object werd in de midden-Romeinse periode gedateerd (Goderis 1994). Een tweede object kwam aan het licht tijdens het graven van de funderingen van het recentste gedeelte van het huis van Stefaan Oplinus (in 1990) (CAI-70618). Het betreft een gereduceerd aardewerken potje uit de tweede helft van de 2^e eeuw n.Chr. Het object werd door werkluï uit een vermoedelijke waterput opgegraven (cai.onroerendergoed.be). Een laatste toevalsvondst werd aangetroffen tijdens rioleringswerken op het Sint-Michielsplein te Roeselare (CAI-70541). Het ging om een fragment van een waterleiding in gebakken aardewerk (Bauwens-Lesenne 1963).

Vindplaatsen uit de (post)-middeleeuwen

Duidelijke nederzettingssporen uit de Karolingische en de vol-middeleeuwse periode werden op de site Rumbekke – Mandelstraat aangetroffen (CAI-76263) (Demeyere & Lammens 2006, Demeyere & Lammens 2007). In het voorjaar van 1987 werd door de werkgroep Archeologie Roeselare, in samenwerking met VOBoW door middel van een tweetal sleuven waarnemingen verricht in het areaal tussen de Verwerijstraat en de Sint-Michielstraat (CAI-76496). Vermoedelijk behoren de vindplaatsen CAI-76480 en 76426 tot dezelfde archeologische site. Tijdens deze controle werd een stortpakket aangesneden met 14^e eeuwse archaeologica. Bovendien werden ook een vondstenconcentratie van 20 munten (1322-1691), inktpotten in geglaazuurd aardewerk en een rijk versierd messenheft aangetroffen (Lesenne 1991).

Het archeologisch vooronderzoek op het toekomstig bedrijventerrein Roeselare Noord-West (CAI-nr. nog niet toegekend) bracht vervolgens de aanwezigheid van een vol- en laatmiddeleeuws cultuurlandschap aan het licht. Dit cultuurlandschap bestond uit verschillende grachten en greppels die wijzen op een percellering om de zandleemgronden te draineren, maar ook kuilen en/of paalsporen, meerdere mogelijke poel(-en) en/of

waterput(-ten), concentraties van aardewerk (huisraad) en een veldoven wijzen op bewoning en exploitatie van de rurale omgeving (Reniere et al. 2012). Dit werd nader onderzocht vanaf begin september 2013 door Ruben Willaert. Tot nog toe konden verschillende middeleeuwse percelen afgebakend worden, evenals enkele bijhorende poelen en een waterput. Ondanks de aanwezigheid van paalkuilen konden nog geen sporen van bewoning vastgesteld worden. Verder kwam nog een voormalige landweg aan het licht en munitie en bomkraters uit WOI. Ook tijdens het proefsleuvenonderzoek te Roeselare Noord-Oost werden een groot aantal sporen van de vol-middeleeuwse periode tot de Nieuwe Tijden blootgelegd (Deconynck 2014) (CAI-nr. nog niet toegekend). Ook in Beveren-Roeselare, vlak naast het toekomstige bedrijventerrein Noord-Oost, werden door de WAR (Werkgroep archeologie Roeselare) en VOBOW (Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen) op verschillende locaties middeleeuwse sporen gedocumenteerd. Een eerste belangrijke vindplaats (CAI 76897) werd tussen mei en augustus 2005 onderzocht in de onmiddellijke omgeving van het kruispunt van de Lichterveldestraat, de nieuwe ring R32 en de Wagenbrugstraat. De vindplaats kwam er door de aanleg van de tunnel in de Heirweg onder de nieuwe R32 verbinding. In het profiel werd een Karolingische waterput aangetroffen. De waterput had een vierkantige structuur van eikenhouten balkjes (70 x 17 cm) met hieronder een ton in rode beuk. Het geheel ging 5 m diep t.o.v. het maaiveld. Een 14C datering uitgevoerd door het KIK dateerde de eiken constructie in de 11e eeuw terwijl de beuken ton in de 10e eeuw kon geplaatst worden. In de vulling werd één aardewerkfragment met rolstempelversiering aangetroffen. In de onmiddellijke nabijheid bevonden zich nog drie kuilen. Op basis van de vondsten in de vulling kunnen ze tussen de 13e en 15e eeuw n. Chr. gedateerd worden. Het gaat om kogelpotfragmenten en roodbakend aardewerk met loodglazuur (kruiken, kommen, teil, grape en kookpot). (Goderis 2006, Goderis 2011).

Ter hoogte het Klein Seminarie in Roeselare werd een stortpakket aangesneden (CAI-76425) (Goderis 2002). Dit 14^e eeuwse pakket bevatte een grote hoeveelheid aardewerkfragmenten met grijs, roodbakend en versierd aardewerk, naast steengoed en majolica. Daarnaast werd uit de vulling ook dierlijk bot opgegraven (waaronder slachtafval van rund, naast enkele bekapte schedels van schapen). Dit botmateriaal werd bestudeerd door Anton Eryvynck (1990). Het proefsleuvenonderzoek in de Spanjestraat (CAI-155630) (De Gryse et al. 2011) leverde naast indicatoren uit de metaaltijden en de Romeinse sporen ook 16^e eeuwse grachten, 12 bomkraters en vijf mogelijke loopgraven uit WOI en/of WOII-periode. Vondsten uit de nieuwe tijd werden eveneens aangetroffen tijdens bouwwerken nabij het Vrij Technisch Instituut Roeselare (CAI-76709) en het kasteel van het Sterrebos (CAI-76707) te Rumbeke (Roeselare).

Ook in het centrum van Roeselare werden verschillende nederzettingssporen aangetroffen uit de late middeleeuwen of vroeger. Hiertoe behoren o.a. de archeologische vindplaatsen Huis Duyvewaardt (CAI-76479) en de Sint-Michielskerk (CAI-70893).

Een laatste opmerkelijke vondst uit de 19^e eeuw betreft een munt, getypeerd als Napoleon III, die tijdens metaaldetectie langs de Diksmuidsesteenweg (CAI-166051) door Balten De Temmerman werd aangetroffen (interne informatie-cai.onroerendergoed.be).

In de buurt van het projectgebied bevinden zich ook heel wat sites met walgracht (CAI 70634 ; 70662 ; 70663 ; 70667 ; 70669 ; 70831 ; 72909 ; 75076).

7. Tijds kader

Het onderzoek ging op maandag 1 juni van start en werd woensdag 3 juni afgerond. Aansluitend werd de rapportage aangevat. Deze werd afgerond op 8 juni 2015.

8. Methodologie

Het proefsleuvenonderzoek werd, zoals voorgeschreven, uitgevoerd door middel van parallelle, continue sleuven met een tussenafstand van 15 m as op as. Ze werden uitgegraven door een kraan met tadeloze bak van 2 m breed. Voor de meest oostelijke rand van het onderzochte terrein werden twee sleuven (SL21 & SL22), van dubbele kraanbreedte gegraven. Alle sporen en vondsten werden beschreven en ingemeten met een dGPS, net als de contouren en dieptes van de sleuven. Ook eventuele verschillen in bodemtype werden zorgvuldig geregistreerd. De sporen werden tevens manueel opgeschaafd en gefotografeerd. Enkele sporen werden gecoupeerd om tot een betere interpretatie te komen naar datering en bewaring toe van de sporen in kwestie. De proefsleuven werden aangevuld met enkele kijkvensters waar nodig om tot een goed inzicht te komen van de onderlinge samenhang tussen en de interpretatie van de sporen. In elke sleuf werden een aantal kleine bodemkundige profielen gemaakt. Deze werden gefotografeerd en de bodemlagen geregistreerd op de sleuffiches. Tijdens de verwerking werd een digitaal archief aangelegd. Op basis van de opmetingen werd een digitaal grondplan opgesteld. Alle foto's werden geordend en benoemd, de vondsten werden gewassen, gedetermineerd en een selectie ervan gefotografeerd. Alle vereiste lijsten werden opgesteld en zijn terug te vinden achteraan dit rapport en in het digitaal archief op de CD-ROM.

In totaal zijn 22 sleuven (SL 1 tem 22) aangelegd. In combinatie met de kijkvensters werd er ca. 4200m² opengelegd en onderzocht. Dit komt neer op 12% van de totale oppervlakte van het terrein. De vooropgestelde dekking van 12,5% van het terrein werd niet gehaald door enkele obstakels op de percelen net ten oosten van de Veldbosstraat, zoals een grote vijver en enkele struikenrijen.

Fig. 9 : Sleuvenplan

9. Resultaten

9.1 Algemeen

In totaal werden 22 sleuven aangelegd. Hierin werden voornamelijk sporen van recente of subrecente oorsprong gevonden. Eén houtskoolmeiler en twee grachten zijn mogelijk ouder, middeleeuws of postmiddeleeuws.

De recente en subrecente sporen betreffen kuilen en grachten gevuld met 19e tot 20e eeuws bouwpuin, de onderkant van een veldoven (baksteenproductie), een bakstenen waterput nabij een bakstenen fundering van een gebouwtje, een met laat 19e eeuws - begin 20^e eeuws afval opgevuld perceelsgracht of veldweg en nog een bakstenen waterput nabij uitbraaksporen van een verdwenen gebouw.

9.2 Bodemkunde

Verspreid over het terrein werden 10 diepe en verschillende minder diepe profielputten aangelegd. De meeste profielputten tonen het beeld zoals aangegeven door de bodemkaart van het gebied. Het betreft lichte zandleemgronden die in de diepte zandiger worden. Tegenaan de Groenestraat staat op de bodemkaart aangegeven dat het zandig substraat binnen boorbereik was bij opmaak van de bodemkaart. Dit komt zo ook tot uiting bij het vooronderzoek.

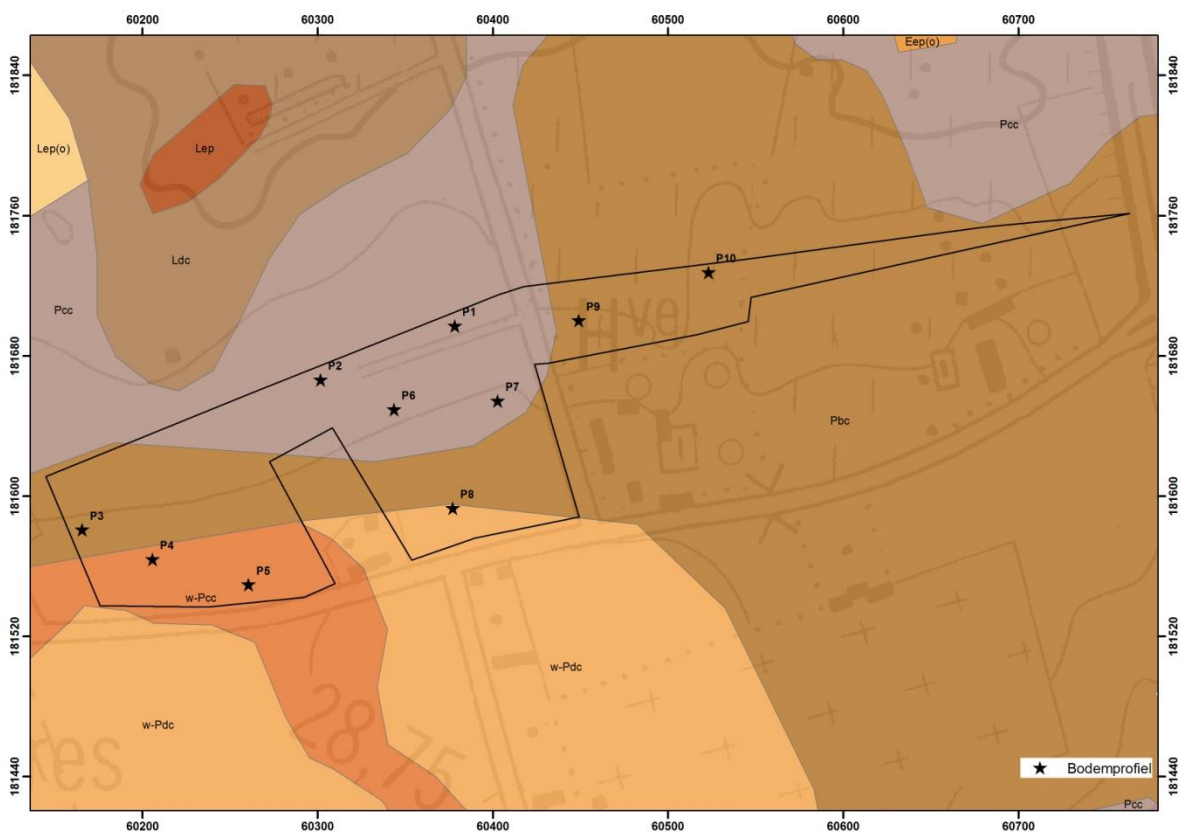

Fig. 10 : Aanduiding van de onderzochte profielputten ten opzichte van de bodemkaart.

Profielen P1, P6 en P7, een Pcc bodem

Profielput P1 werd gegraven op het meest noordelijke punt van het onderzochte terrein, in sleuf 1. De bodem die hier werd aangetroffen betreft een matig droge bodem van licht zandleem met een sterk verbrokkelde textuur B-horizont. Onder deze textuur B-horizont vinden we een lemig zandige moederbodem van eolische origine. Opvallend aan dit profiel is ook de aanwezigheid van een tweede uitlogingshorizont, Ap2, wellicht een gevolg van diepploegen. Profielen P6(sleuf11) en P7(sleuf12) vertonen dezelfde kenmerken.

Fig. 10 & 11 : Profielput 1 en profielput7

sleuf	profielput	diepte	horizont	textuur	Beschrijving
1	1	0 – 40	Ap	Licht zandleem	Homogeen grijs, fragmenten baksteen
		40 – 50	Ap2	Licht zandleem	Homogeen grijsbruin, scherpe ondergrens
		50 – 80	B	Licht zandleem	bruin, sterk gevlekt, bioturbatie
		80 -100	C	Lemig zand	Oranjebruin, eolisch fragipan

Profiel P3, een Pbc bodem

Profielput 3, aan de westelijke rand van het terrein, in sleuf 2 is een droge grond van licht zandleem met een sterk verbrokkelde textuur-B horizont. Deze bodem vertoont op het terrein weinig verschil met de Pcc-bodems.

sleuf	profielput	diepte	horizont	textuur	Beschrijving
2	3	0 – 35	Ap	Licht zandleem	Homogeen grijs
		35 – 50	Ap2	Licht zandleem	Homogeen grijsbruin, scherpe ondergrens
		50 – 75	B	Licht zandleem	Bruin, sterke bioturbatie
		75 -100	C	Lemig zand	oranjebruin

Fig. 12 : Profielput 3

Profielen P4 en P5, een w-Pcc bodem

Profielputten P4, P5 werden onderzocht aan de zuidelijke rand van het terrein in de sleuven 4, 7. Deze bodems zijn sterk gelijk aan de hierboven beschreven Pcc bodems. Het verschil betreft een ontwikkeling op een klei-zandsubstraat. Dit uitte zich bij de waarnemingen op het terrein aan een meer kleiig zand in de aangetroffen C-horizont. Bij Profielput, P5 is de overgang tussen B- en C-horizont zeer vaag. Ook hier zijn sporen van diepploegen te zien in de horizont Ap2.

Fig. 13 & 14 : Profielput 4 en 5

sleuf	profielput	diepte	horizont	textuur	Beschrijving
4	4	0 – 45	Ap	Licht zandleem	Homogeen grijs
		45 – 60	B	Licht zandleem	Bruin, zeer sterk gebioturbeerd
		60 – 100	C	Kleiig zand	Oranjebruin, eolisch

Sleuf	profielput	diepte	horizont	textuur	Beschrijving
7	5	0 – 40	Ap	Licht zandleem	Homogeen grijs
		40-45	Ap2	Licht zandleem	Homogeen grijsbruin
		45 – 100	B/C	Kleilig zand	Heterogeen oranjebruin, zeer vage overgang, eolisch, fragipan

Profiel P8, een w-Pdc bodem

In sleuf 15 werd profielput, P8 aangelegd. Daar vinden we een matig natte grond van licht zandleem met een sterk verbrokkelde textuur B-horizont. Deze vormde zich eveneens op een klei-zand substraat. De geringere drainage van de bodem, ten opzichte van de hierboven beschreven Pcc en Pbc bodems uit zich in het verschijnen van roestvlekken in dit profiel.

Fig. 15 : Profielput 8

sleuf	profielput	diepte	horizont	textuur	Beschrijving
15	8	0 – 40	Ap	Licht zandleem	Grijs, homogeen
		40 – 60	B	Licht zandleem	Bruinbeige, heterogeen, bioturbatie, roestvlekken
		60 – 100	C	Lemig zand	Oranjebruin, eolisch, gley

Profielen P9 en P10, verstoorde bodems

Op de percelen 581d en 582a, net ten oosten van de Veldbosstraat viel bij het betreden van het terrein meteen een onnatuurlijk hoogteverschil van ca. 1,5m op tussen de beide percelen. De onderzochte profielen P9 en P10 wijken hier af van wat men hier zou verwachten volgens de bodemkaart. De natuurlijke bodemopbouw van deze, als Pbc gekarteerde bodems, werd hier duidelijk verstoord door menselijk ingrijpen. We vermoeden dat op het ene perceel (582a) grond werd weg gegraven en op het hoger gelegen perceel 581d werd grond toegevoegd.

P9, in sleuf 18 vertoont een dunne Ap, met daaronder een sterk verrommeld pakket. Het gaat om op een vermenging van Ap, moederbodem met daar enkele fragmenten baksteen in. Dit pakket is wellicht in verband te brengen met het afgraven van grond op dit perceel (582a). Onder deze laag vinden we meteen de C-horizont van eolisch lemig zand. De textuur B-horizont is afwezig.

Fig. 16 : Profielput 9

sleuf	profielput	diepte	horizont	textuur	Beschrijving
17	9	0 – 20	Ap	Licht zandleem	Grijs homogeen
		20 – 50	Ap2	Licht zandleem	vermengingspakket Ap, moederbodem en baksteenfragmenten
		50 – 80	C	Lemig zand	oranjebruin

P10, in sleuf 19 vertoont onder de Ap een onnatuurlijk pakket. Het gaat hier echter om een zeer homogeen dik pakket. Het is echter niet duidelijk waar deze opgehoogde grond precies vandaan komt. Er werd in de buurt een vijver gegraven. Mogelijks werd de grond van die vijver hier deels lokaal gestokeerd. Het is echter ook niet uit te sluiten dat de ophoging afkomstig is van het naburig lager gelegen perceel 582a, waar we bij het onderzoeken van P9 een afgraving van het terrein op het spoor kwamen. Onder het ophogingspakket vinden we de lokaal lemig zandige moederbodem. Deze moederbodem is doorspekt met roestvlekken.

Fig. 17 : Profielput 10

sleuf	profielput	diepte	horizont	textuur	Beschrijving
18	10	0 – 35	Ap	Licht zandleem	Homogeen grijs
		35 – 85	Ap2	Licht zandleem	Homogeen bruin pakket opgehoogde grond
		85 - 130	C	Lemig zand	Oranjebruin, zeer veel roestvlekken (vlammen)

9.3 Archeologische waarnemingen

Tijdens dit vooronderzoek werden verspreid over de 22 sleuven een vijftigtal sporen geregistreerd. Het merendeel van deze sporen dateren we als modern/recent. Tot deze categorie behoort ook een bomkrater uit WO I. Een aantal sporen zijn, afgaande op hun morfologie, vermoedelijk ouder. Tijdens ons onderzoek werden in deze sporen geen vondsten aangetroffen waardoor we genoodzaakt zijn deze als 'onbepaald' te interpreteren. Natuurlijke sporen, evenals tal van recente verstoringen, zoals drainages, recente paalsporen, afvaldumps, etc., werden tijdens ons onderzoek ook in kaart gebracht.

Over heel het terrein werden 14 vondsten gerecupereerd. Het gaat om enkele bakstenen uit modern/recente waterputten en een veldoven. Aardewerk, glas, bot, metaal en schelpenmateriaal werden uit een modern/recente veldweg gelicht.

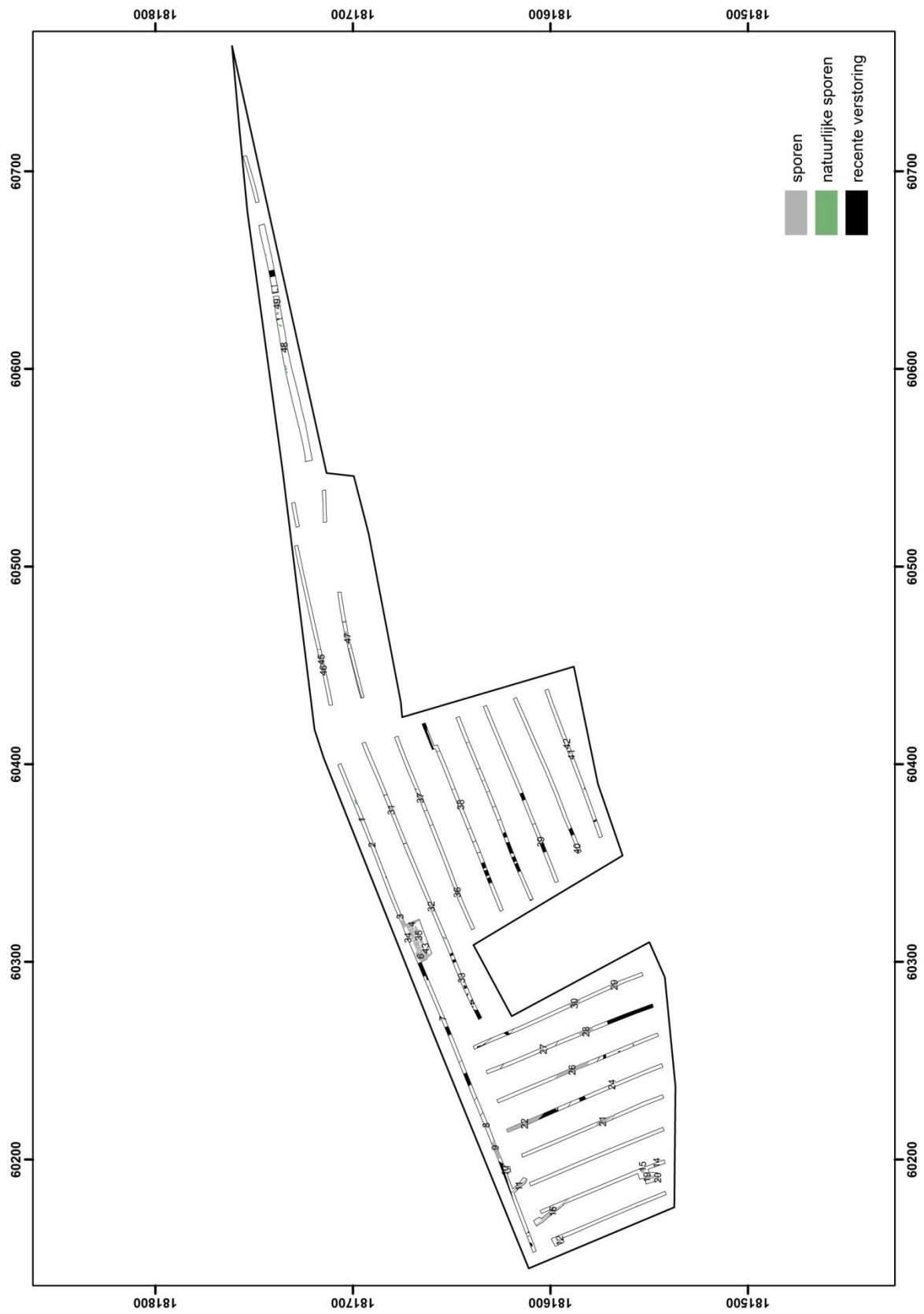

Fig. 18 : Totaalplan met genummerde sporen.

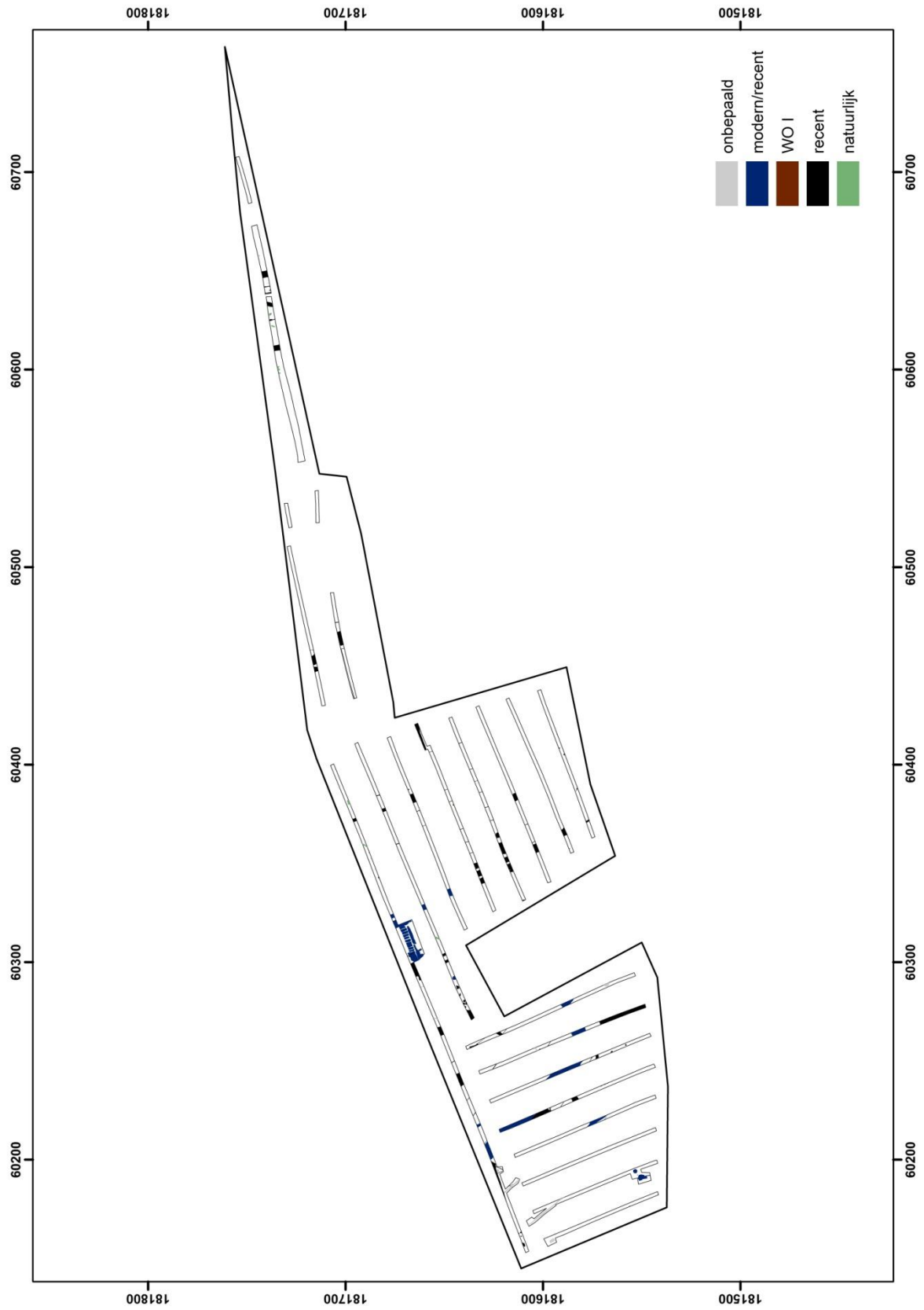

Fig. 19 : Faseringsplan

9.3.1 sporen met onbepaalde datering

In de noordwestelijke hoek van het terrein werden een aantal sporen aangetroffen die we niet specifiek hebben kunnen dateren.

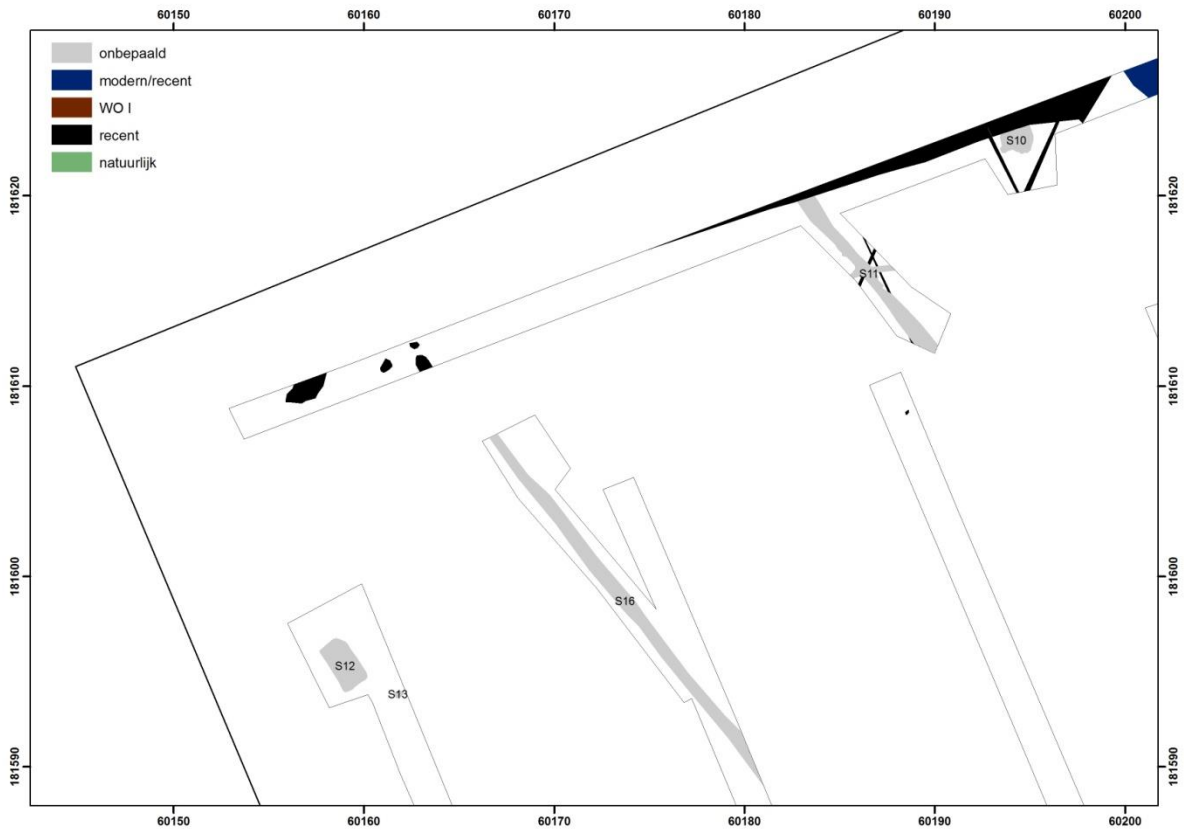

Fig.20 : plan sporen 10, 11, 16, 12 & 13

Op basis van de morfologie en vulling van de sporen vermoeden we sterk dat het om middeleeuwse of post-middeleeuwse sporen gaat. Het gaat om twee grachten van ca. 60cm breed (S11 & S16) en een kuil (S10) met heterogeen lichtgrijsbruine vulling. S11 tekent zich in coupe komvormig af tot 40cm diepte.

Fig.21 : coupe S12

Naast deze grachten troffen we ook een houtskoolmeiler (S12) met daarnaast een paalkuil (S13) aan. S12 tekent zich in het vlak af als een rechthoekig spoor van 1,5 x 2,7m en kenmerkt zich door een zeer heterogene lichtgrijsbruine vulling met houtskoolrijke clusters. Een houtskoolstaal (V10) werd daarvan genomen. Deze houtskoolmeiler was ondiep bewaard, tot 11cm in coupe.

Fig. 22 & 23 : S12

Dergelijke kuilen werden reeds veelvuldig aangetroffen in de regio. Onder meer te Beveren Noord-Oost (Deconynck 2014), te Oekene ter hoogte van het nieuwe HHRM-ziekenhuis (Hoorne & Messiaen 2011), bij de opvolging van het Fluxystracé te Staden en Hooglede (lopend onderzoek) en ook op de site Zandberg te Ingelmunster (Eggermont et al. 2012). In deze laatste is sprake van meerdere fasen (late ijzertijd en Romeins). Buiten de regio, in Oost-Vlaanderen, werden zowel in Rieme als in Evergem dergelijke kuilen aangetroffen (Laloo et al. 2009; Deforce et al. 2010). Dateringen plaatsten ze ginder zowel in de Romeinse als in de volmiddeleeuwse periode. Onderzoek in Nederland naar dit type sporen door Bert Groenewoudt leverde ook een reeks dateringen op die gaan van de metaaltijden tot de middeleeuwen. Groenewoudt brengt de kuilen ook in relatie tot de ontginning van bepaalde bosrijke gebieden (Groenewoudt 2007).

Op basis van de oriëntatie van sporen 11, 12 en 16 kan gedacht worden dat deze drie sporen vermoedelijk deel uitmaakten van één landelijk (percelerings)systeem.

Fig 24. : S16

Andere sporen die we als onbepaald moeten laten, betreffen S7 en S27. Het gaat om smalle greppels van 60cm breed, met sterk uitgeloopte witte vulling. De twee staan wellicht in verbinding met mekaar en zijn mogelijk ouder. Tenslotte vermelden we ook nog S29 uit SL9. Dit rond spoor met homogeen lichtbruine vulling kon ook niet fijner gedateerd worden en is vermoedelijk op basis van de vulling post-middeleeuws.

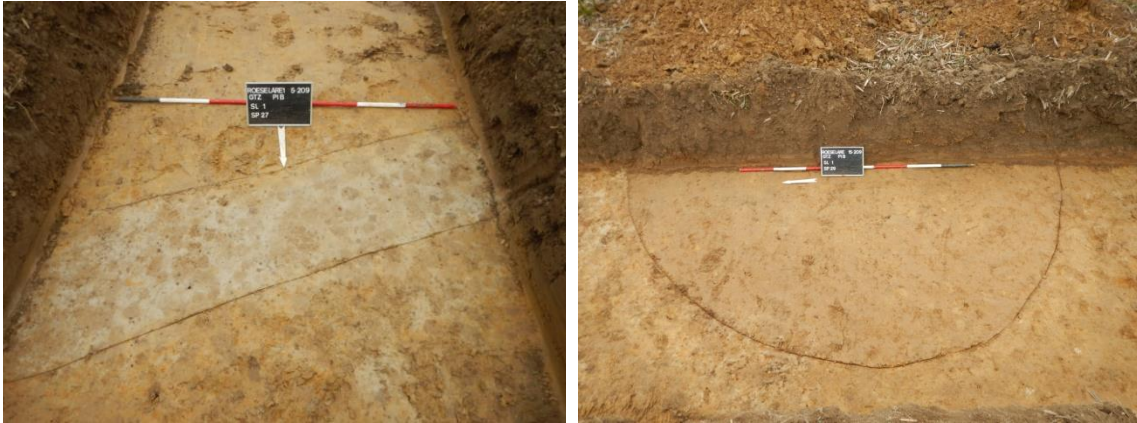

Fig. 25 & 26 : S 27 en S29

9.3.2 Modern/recente sporen

Uitgezonderd twee geïsoleerde grachten, S8 en S21, clusteren de sporen van deze periode zich op 2 locaties van het terrein. Een eerste cluster van sporen uit deze periode troffen we aan bij het aanleggen van een kijkvenster rond profiel, P2. Aan P2 werd in de profielwand van de sleuf over een afstand van ca. 25m een pakket van rode bakstenen aangetroffen. Dit pakket bevond zich 40cm onder het maaiveld en is 20cm dik.

Fig. 27 : P2

Verder afgraven rond deze plaats onthulde een aantal grondsporen die vermoedelijk in verband te brengen zijn met een 19^e/20^e eeuwse veldoven voor de productie van bakstenen. In het vlak troffen we een reeks regelmatige stroken van ca. 1,5 m breed gevuld met wat lijkt op afval van baksteenproductie (S34). Ook werd een stuk steengoed uit deze context gehaald (V11). Naast deze 9 stroken vinden we een groter pakket met vergelijkbare vulling in S6.

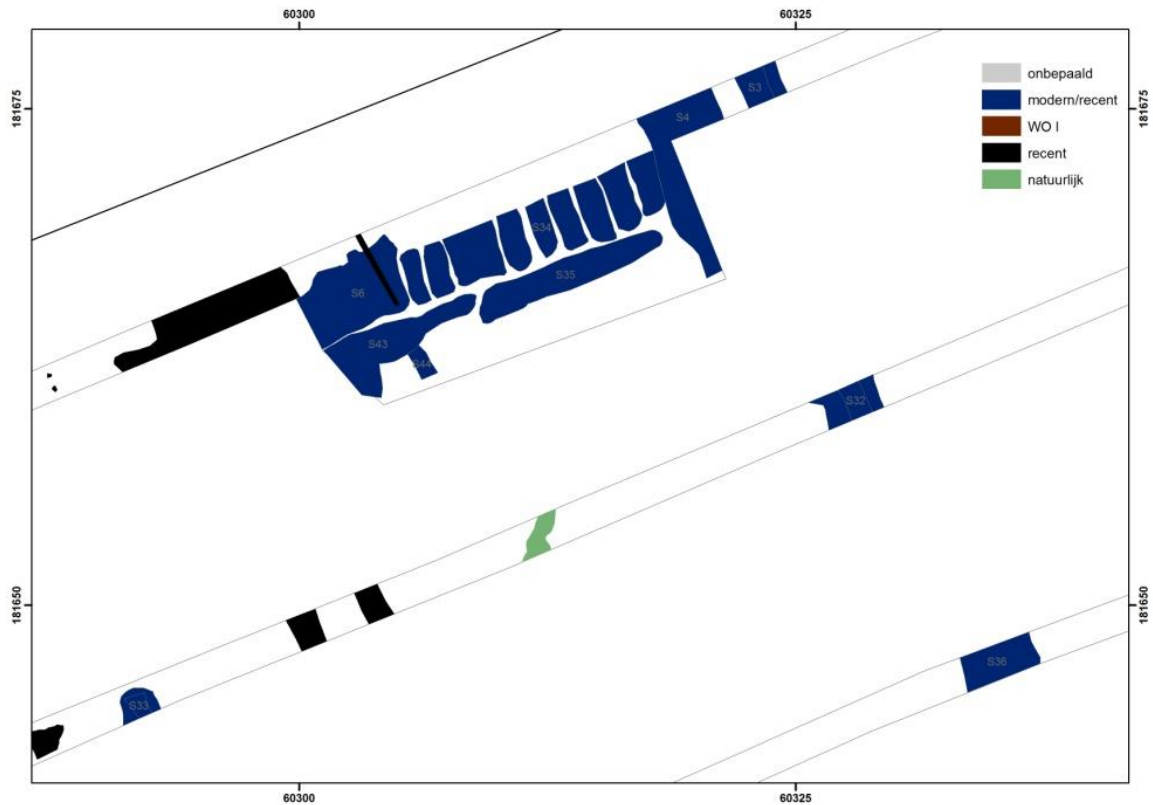

Fig.28 : plan kijkvenster rond P2

Fig. 29 & 30 : Kijkvenster P2 & S34

Fig. 31 : Vondst 11

Rond deze sporen liggen enkele contemporaine grachtstructuren met lichtgrijsbruine vulling (S4, S35, S43 & S44). In coupe waren deze tot 15cm diep bewaard. Aansluitend op S4 vonden we S32 in SL10 en S36 in SL11, die zich kenmerken door een kern van gelijkaardig baksteenafval. Bij het couperen van S32 stelden we een tweefasige structuur vast die 60cm diep ging.

Fig. 32 : coupe S32

In de buurt van de veldoven werden in SL 10 ook de restanten van een bakstenen waterput, S33, aangetroffen. Deze was afgedekt met een plaat van Doornikse kalksteen. Na verwijderen van deze plaat stelden we vast dat deze ongedempt was en was opgebouwd uit bruinrode bakstenen (V13). De put is gevuld met water en gaat meer dan 2 m diep.

Fig. 33 & 34 : S33

Ook in Sleuf 3 werd een waterput, S15, aangetroffen. Een uitbreiding van de sleuf met een kijkvenster legde met S18, S19, S20 en S51 de tweede cluster modern/recente sporen bloot. De waterput tekent zich in het vlak af als een rond spoor van 2,1m diameter, met een bakstenen kern van 60cm diameter. De bekisting werd breder naar onder toe, gezien ze naar de oppervlakte overkragend werd aangelegd. S19,20 en 51 betreffen de afbraaksporen van een naburige constructie. Wellicht houden ook paalsporen S14 en S18 hiermee verband. Vermoedelijk gaat het hier om een 19^e eeuwse waterput en de funderingsresten van een gebouw dat we op deze locatie op de Atlas der Buurtwegen terugvinden.

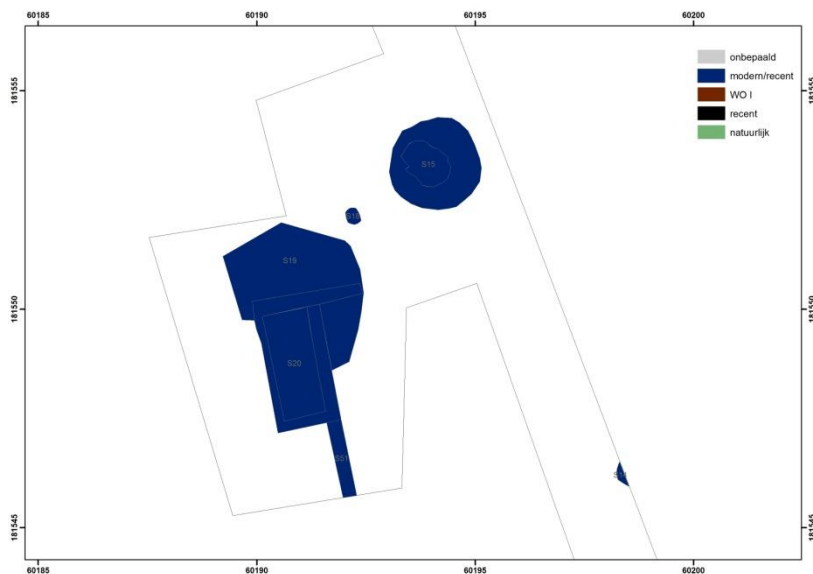

Fig.35 : S33

Fig. 36 & 37 : S19, 20, 51 & S15

Fig.38 : Atlas der buurtwegen op locatie afbraakstructuur S19, S20 en S51

S9, S22, S26, S28 en S30 vormen samen één groot breed spoor. Het gaat om een, met laat 19e eeuws - begin 20e eeuws afval, opgevulde perceelsgracht of veldweg. Op de Atlas der buurtwegen is deze diagonale lijn ook zichtbaar in de perceelsindeling. Het spoor tekent zich in het vlak scherp af als een arijke afvalvulling met een grote hoeveelheid glas, aardewerk, metaal, bot en schelpen. Het merendeel van het vondstmateriaal dat tijdens dit vooronderzoek werd gerecupereerd komt uit deze context (V1 - V6, V8 en V9): onder andere stukken porselein en faïence (V1), resten van glazen drankflessen (V9), fragmenten rood geglazuurd aardewerk (V8) een goed bewaard steengoed potje (V6) en opvallend ook veel oesterschelpen. Het afval doet denken aan afvalkuilen uit WO I, maar sluitende bewijzen om dit spoor in militaire context te plaatsen, konden we niet vinden.

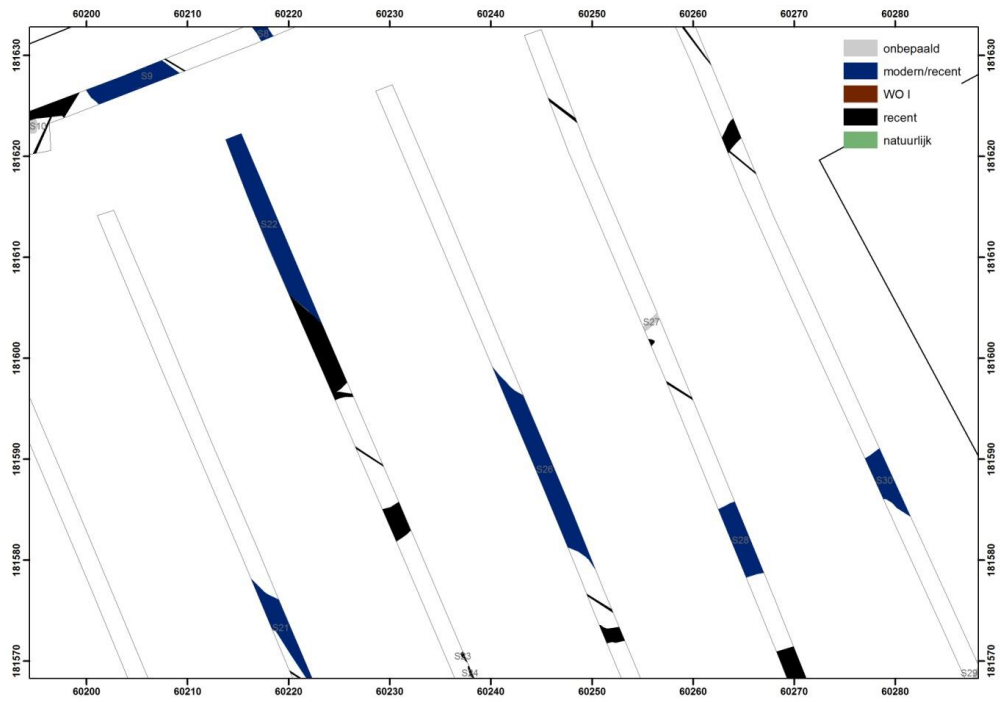

Fig.39 : plan S9, S22, S28 en S30

Fig 40 : S26

Fig.41 & 42 : V3 en V9

Fig. 43 & 44 : V8 en V6

9.3.3 Wereldoorlog I

In S38 in SL12, troffen we de restanten aan van een ontploft projectiel (v14). Dit wijst op activiteit tijdens WO I op het onderzochte perceel. Gezien de korte afstand tot het front en de nabijheid van enkele bunkers hoeft dit niet te verbazen. Deze bunkers maakten deel uit van de Flanders II Stellung die de Duitsers in de loop van 1918 hebben opgebouwd om bij een eventuele geallieerde doorbraak het Duitse hinterland, o.a. Roeselare te verdedigen. Deze stelling was niet voltooid toen de oprukkende geallieerde troepen in het najaar van 1918 voor de poorten van Roeselare stonden, maar slaagden er wel in om de geallieerden 10 dagen op te houden. In deze periode (oktober 1918) is hier vrij veel gevochten, wat de aanwezigheid van bomkraters verklaart (cf. Roeselare Bietstraat, Reniere 2012 & Demey 2013).

Fig.45 : S38 en V14

9.3.4 Recente sporen

Over heel het terrein vonden we een grote hoeveelheid recente verstoringen. Slechts enkele daarvan werden een spoornummer toegekend. Deze recente sporen en verstoringen betreffen onder andere smalle drainages (S39), perceelsgrachten en andere greppels (S1, S31, S37 & S45 – S49), ploegvoren, paalsporen (S40 en S42), kuilen (S23 – S25 en S41) en afvaldumps. In het vlak kenmerken deze sporen zich enerzijds door een zeer heterogene, vaak met moederbodem vermengde vergraven vulling of anderzijds door een zeer homogene scherp afgelijnde vulling. Vaak werden in deze sporen ook kleine fragmenten baksteen aangetroffen.

Fig.46 & 47 : S40 en S49

10. Conclusie en antwoord onderzoeksvragen

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?

In het algemeen tonen de onderzochte profielen een ploeglaag, Ap van ca. 35-40 cm dik, af en toe gevolgd door een dunne Ap2, vermoedelijk ontstaan door diepploegen. Onder deze ploeglaag tekent zich een vaak sterk verbrokkelde textuur-B horizont af van ca. 20 cm. Ap en B hebben een textuur van licht zandleem. Daaronder bevindt zich dan de C-horizont van oranjebruin eolisch lemig zand.

- *Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?*

Op de percelen ten oosten van de Veldbosstraat ontbreekt de textuur B-horizont ten gevolge van menselijk ingrepen, door recente vergraving en ophoging van de grond.

- *In hoeverre is de bodemopbouw intact? Zijn er tekenen van erosie?*

In het algemeen stelden we vast dat de aangetroffen bodems overeenstemmen met de gegevens van de bodemkaart. De bodemopbouw is vrij intact. Waar geen menselijke verstoring van invloed was, heeft de bodem een typisch A – B – C profiel, zij het dat de B-horizont quasi telkens sterk verbrokkeld werd aangetroffen. De hellingsgradiënt op het terrein is minimaal, waardoor geen sporen van colluvium werd aangetroffen. Ook andere indicatoren voor erosievorming werden niet vastgesteld.

- *Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.*

In de proefsleuven zijn een vijftigtal sporen aanwezig. Het gaat om greppels, grachten, drainages, kuilen, paalkuilen, een veldweg, een houtskoolmeiler, twee waterputten en een afbraakstructuur. Daarnaast werd ook een grote hoeveelheid recente en natuurlijke verstoringen vastgesteld.

- *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*

Naast de hierboven vermelde antropogene sporen zijn ook enkele natuurlijke sporen zoals een windval in het onderzochte gebied aangetroffen.

- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*

De sporen waren over het algemeen zeer goed leesbaar en tekenden zich vrij scherp af in het archeologisch vlak. Enkele sporen waren echter door intense bioturbatie en vooral recente verstoring niet meer duidelijk af te bakenen. Ook verstoring en afwezigheid van ondiep bewaarde sporen tijdens het proefsleuvenonderzoek, tengevolge van ploegen en diepploegen is niet uit te sluiten.

- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*

Een groot deel van de sporen betreft geïsoleerde gevallen, zonder duidelijke onderlinge cohesie. Enkel de afbraakstructuur rond waterput S15 en de sporen rond een veldoven, S6 zijn aanwijzingen van aanwezige structuren.

- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*

De sporen stammen vooral uit (sub-)recente periodes, waaronder WO I. Enkele sporen moesten als onbepaald gedateerd worden en gaan mogelijk terug tot de middeleeuwen. Één greppelstructuur zou mogelijk Romeins of ouder kunnen zijn.

- *Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie? (nvt)*

- *Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?*

Hiervoor zijn geen duidelijke aanwijzingen.

- *Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?*

De 19^e-20^e eeuwse sporen en structuren kunnen in relatie gebracht worden tot de hier aangegeven bewoning op 19^e eeuwse kaarten.

De bomkrater uit WO I is te relateren aan gevechten rond Roeselare op het einde van WO I. Er staan ook nog enkele betonnen bunkers overeind aan de nabijgelegen beek in de nabije omgeving.

- *Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?*

Tengevolge van het menselijk ingrijpen op de percelen ten oosten van de veldbosstraat, is het niet uitgesloten dat een aantal archeologische sporen weggegraven en verdwenen zijn voor het proefsleuvenonderzoek plaats vond. Elders waren de archeologische sporen goed leesbaar in de aanwezige bodem.

- *Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?*

De bodem ontwikkelde zich op eolisch aangevoerde glaciale zandleemsedimenten. Het terrein bevindt zich op het interfluvium tussen twee zijbeken van de Mandel. De bodem kon zich hier tijdens het holoceen, ongestoord ontwikkelen in de glaciaal aangevoerde eolische sedimenten van licht zandleem.

- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats? (nvt)*

- *Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats? (nvt)*

- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen? (nvt)*

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)? (nvt)*

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:*

1. *Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek? (nvt)*

2. *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek? (nvt)*

- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? nvt
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid? nvt

11. Advies

11.1 Algemeen

De aangetroffen sporen en structuren lijken ons van die aard dat een vervolgonderzoek niet noodzakelijk is. De 19^e -20^e eeuwse sporen en structuren die wijzen op baksteenproductie en bewoning in die periode, werden gedocumenteerd tijdens dit vooronderzoek.

Ook enkele potentieel oudere sporen werden door middel van kijkvensters en coupes onderzocht. Het lijkt eerder te gaan om een oud perceelsysteem en een houtskoolmeiler die er vermoedelijk bij hoort. Van de meiler werd een bulkstaal genomen van de houtskoolrijke laag. Gezien dergelijke sporen in de regio Roeselare –Izegem – Ingelmunster regelmatig voorkomen en mogelijk in relatie kunnen gebracht worden tot de ontginning van bosrijke gebieden in de loop van de middeleeuwen, kan het ons inziens in functie van het verkrijgen van regionale inzichten in dit landgebruik, interessant zijn om na selectie van een geschikt staal over te gaan tot één ¹⁴C-datering.

12. Bibliografie

- Bauwens-Lesenne M., 1963, Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in Westvlaanderen (vanaf de vroegste tijden tot aan de Noormannen), in: Oudheidkundige Repertoria, IV, Brussel: p. 103.
- Bostoën J., 1997, Een bronzen hielbijl te Hooglede, In: *Historia Flandriensis*, jg. 4, nr. 2, pp. 11-13; tijdens landbouwactiviteiten.
- Bogemans F. & Baeteman C., *Toelichtingen bij de Quartairgeologische Kaart*, Kaartblad 19-20 Veurne-Roeselare. Vlaamse Overheid. Dienst Natuurlijke Rijkdommen en Energie. 38 p
- Cubizolle, H., 2009. *Paléoenvironnements*, Editions Armand Colin, Paris.
- Deconynck J., Wuyts F., Windey S., Cruz F., Laloo P., Allemeersch L. & De Reu J., 2014, Roeselare Bedrijventerrein 'Noord-Oost', Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 17 maart – 16 juni 2014, GATE-rapport, 73.
- Demeyere F. & Lammens W., 2006, Project Archeologie Mandelstraat Roeselare - Rumbeke, onuitgegeven rapport.
- Demeyere F. & Lammens W., 2007, Cirkelvormige sporen langsheen de Mandelstraat (Rumbeke - Roeselare, provincie West-Vlaanderen), In: *Lunula* 15, pp. 13-21.
- De Gryse J., Demey D. & Beke F., 2011, Archeologisch vooronderzoek project "Spanjestraat" (gem. Staden - Oostnieuwkerk, West-Vlaanderen), onuitgegeven rapport.
- Deforce K., Van Strydonck M. & Boudin M., 2010, Anthracologisch onderzoek en radiokoolstofdatering van enkele Romeinse houtskoolbranderskuilen te Rieme (Evergem, prov. Oost-Vlaanderen), 8p.
- Eggermont N., Derweduwen N. & Acke B., 2012, Zandberg Ingelmunster, rapport Monument VandeKerckhove.
- Groenewoudt B., 2007, Charcoal burning and Landscape dynamics in the Early Medieval Netherlands, in : *Ruralia* VI, pp. 327-337.
- Hoorne J. & Messiaen L., 2011, Oekene-Heilighartziekenhuis Roeselare-Menen. Verslag van het archeologisch proefsleuvenonderzoek, GATE-rapport 21.
- Laloo P., De Clercq W., Perdaen Y. & Crombé P., 2009, Het Kluzendokproject. Basisrapportage van het preventief archeologisch onderzoek op de wijk Zandeken (Kluizen, gem. Evergem, prov. Oost-Vlaanderen), *UGent Archeologische rapporten*, 20.
- Ervynck A., 1990, Archeozoologisch onderzoek op het Laboratorium voor Paleontologie (R.U.G.), *Archaeologia Mediaevalis* 13, pp. 9-12.
- Goderis J., 1990, Silex-werktuigen, gevonden te Roeselare in de jaren zestig, In: *Westvlaamse Archaeologica*, 6, 2, p. 63.
- Goderis J., 1994, Twee Romeinse mesheften gevonden te Roeselare, In: *Westvlaamse Archaeologica*, 10, pp. 61-69.
- Goderis J., 2002, Archeologische waarnemingen in de zuidstraat te Roeselare van 1986 tot 1988, In: Tentoonstelling, Geo- Archeologisch Kijken, Villa Eksternest, Zilverberg, 8 september-13 oktober 2002, pp. 44-55.
- Goderis J., 2004, 5 Gallo-Romeinse waterputten in een artisanale wijk te Roeselare, in tentoonstelling, water en vuur in de natuur, Villa Eksternest, Zilverberg, 12 september – 26 september 2004, p. 34-49.
- Goderis J., 2006, Oudste nederzetting ooit gevonden op grondgebied Roeselare, In: *West-Vlaamse Archeokrant*, nr. 50, mei 2006, pp. 92-93.

Hoorne J. & Messiaen L., 2011, Oekene - Heilig-Hartziekenhuis Roeselare-Menen. Rapportage archeologisch vooronderzoek 16/05 - 06/06/2011, GATE-rapport.

Jacobs P. & De Ceukelaire M., 2002 - Kaartblad 19-20 Veurne-Roeselare. *Toelichtingen bij de geologische kaart van België –Vlaams Gewest*. Belgische Geologische Dienst en Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel. 58 p., 24 fig., 2 tab

Lesenne M., 1991, Roeselare (W.-VI.), *Archeologie* 1990, p. 87.

Roberts, N., 1998. *The Holocene, an environmental history*, 2 ed., Blackwell Publishing, Oxford.

Reniere S., Deconynck J. & Beek W., 2012, Roeselare West-Noord, Rapportage van het archeologisch vooronderzoek 26 maart – 5 mei 2012, GATE-rapport, 41.

S.n., 2003, Activiteitenverslag 2002 van de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen, Algemene vergadering 19 maart 2003.

Tack G., Van Den Brempt P. & Hermy M., 1993. *Bossen van Vlaanderen*. 320 p. Davidsfonds Leuven.

Van Ruymbekke, M., De Leenheer, L., Appelmans, F., Van Damme, J., 1965. *La texture de la couche arable en flandre orientale*, *Pedologie* 15, 255-340.

Van Strydonck, M., De Mulder, G., 2000. *De Schelde, verhaal van een rivier*, Leuven.

Verhulst, A., 1995. *Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen*, Gent, Gemeentekrediet, 191p.

Wuyts F., Trachet J., Van Thienen V. & Van Hecke C., 2012, Oekene - Heilig-Hartziekenhuis Roeselare-Menen 2012. Rapportage archeologische opgraving 16/01 - 30/03/2012, GATE-rapport.

Websites

www.geopunt.be

13. Lijsten

13.1 Sleuven

Sleuf	Lengte (in m)	Breedte (in m)	Oriëntatie	KV	Sporen
1	284	2	noordoost-zuidwest	S6, S10, S11	S1 - S11, S34, S35, S43, S44
2	66	2	zuidoost-noordwest		S12 - S13
3	94	2	zuidoost-noordwest	S15, S16	S14 - S20, S51
4	75	2	zuidoost-noordwest		
5	79	2	zuidoost-noordwest		S21
6	87	2	zuidoost-noordwest		S22 - S25
7	90	2	zuidoost-noordwest		S26
8	92	2	zuidoost-noordwest		S27 - S28
9	95	2	zuidoost-noordwest		S29 - S30
10	154	2	noordoost-zuidwest		S31 - S33
11	106	2	noordoost-zuidwest		S36 - S37
12	106	2	noordoost-zuidwest		
13	102	2	noordoost-zuidwest		S38
14	98	2	noordoost-zuidwest		S39
15	86	2	noordoost-zuidwest		S40
16	81	2	noordoost-zuidwest		S41 - S42
17	84	2	oost-west		S45 - S46
18	56	2	oost-west		S47
19	14	2	oost-west		
20	18	2	oost-west		
21	126	2	oost-west		S48 - S49
22	26	2	oost-west		

13.2 Sporen

Spoornr.	Sleuf	Spoortype	Vulling opp	Vorm opp	Lengte (m)	Breedte (m)	Diepte (m)	Vondstns.	Datering
1	1	gracht	heterogeen lichtgrijsbruin lemig zand, enkele houtskoolspikkels	lineair		1,6			recent
2	1	natuurlijke verstoring	heterogeen, wit lemig zand met lichtbruine vlekken, houtskoolspikkels	lineair		0,6	0,34		natuurlijk
3	1	gracht	heterogeen lichtgrijsbruin lemig zand, enkele houtskoolspikkels	lineair		2,1			modern/recent
4	1	gracht	heterogeen lichtgrijsbruin lemig zand, baksteencluster	lineair		3,9			modern/recent
6	1 (+KV)	veldoven	heterogeen pakket rode baksteenfragmenten (productieafval?), houtskool en grijsbruin uitgelopen lemig zand	onregelmatig	1,75	0,65		12	modern/recent
7	1	greppel	heterogeen, wit lemig zand met lichtbruine vlekken, houtskoolspikkels	lineair		0,6			onbepaald
8	1	gracht	heterogeen lichtgrijsbruin lemig zand, houtskoolspikkels	lineair		1,3			modern/recent
9	1	veldweg (idem s22,26,28,30)	heterogeen donkergrijsbruin afvalpakket van as, glas, wit porselein aardewerk, oesterschelpen, metaal/ homogeen lichtgrijsbruin lemig zand aan de randen	lineair		8,5		1,2,3,4,5	modern/recent
10	1	kuil	homogeen lichtgrijsbruin lemig zand	lineair		1,7			onbepaald
11	1	greppel	heterogeen lichtgrijsbruin lemig zand	linear		0,74	0,4		onbepaald
12	2	houtskoolmeiler	heterogeen lichtgrijsbruin lemig zand+ zwartgrijze houtskoolrijke vlekken, verbrande leem	rechthoekig	1,5	2,7	0,11	10	onbepaald
13	2	kuil	heterogeen lichtgrijsbruin lemig zand + zwartgrijze houtskoolrijke vlekken, verbrande leem	ovaal	> 0,55	0,32			onbepaald
14	3	paalkuil	heterogeen bruinbeige lemig zand	ovaal	>0,60	>0,15			modern/recent
15	3	waterput	homogeen baksteen(10x12x5cm)	rond	d=0,6 (baksteen kern)	d=2,1(spoor)		7	modern/recent
16	3	greppel	heterogeen lichtgrijsbruin lemig zand	lineair		0,6	0,1		onbepaald
18	3 (KV)	paalkuil	homogeen grijsbruin lemig zand	rond	0,42	0,42			modern/recent
19	3 (KV)	afvalkuil	heterogeen grijsbruin lemig zand, baksteen	rechthoekig	2	2,2			modern/recent
20	3 (KV)	muur	rode bakstenen in verband	lineair	0,9	0,3			modern/recent
21	5	gracht	homogeen lichtgrijsbruin lemig zand	lineair		2,8			modern/recent
22	6	veldweg (idem s9,26,28,30)	heterogeen donkergrijsbruin afvalpakket van as, glas, wit porselein aardewerk, oesterschelpen, metaal/ homogeen lichtgrijsbruin lemig zand aan de randen	lineair	20			6	modern/recent
23	6	kuil	heterogeen donkergrijsbruin lemig zand	ovaal					recent
24	6	kuil	heterogeen donkergrijsbruin lemig zand	ovaal					recent
25	6	kuil	heterogeen donkergrijsbruin lemig zand	ovaal					recent
26	7	veldweg (idem s22,9,28,30)	heterogeen donkergrijsbruin afvalpakket van as, glas, wit porselein aardewerk, oesterschelpen, metaal/ homogeen lichtgrijsbruin lemig zand aan de randen	lineair				8,9	modern/recent
27	8	greppel	heterogeen, wit lemig zand met lichtbruine vlekken(bioturbaties)	lineair		0,58			onbepaald

28	8	veldweg (idem s22,26,9,30)	heterogeen donkergrijsbruin afvalpakket van as, glas, wit porselein aardewerk, oesterschelpen, metaal/ homogeen lichtgrijsbruin lemig zand aan de randen	lineair		7			modern/recent
29	9	kuil	homogeen lichtbruin lemig zand	rond	>4=d				onbepaald
30	9	veldweg (idem s22,26,28,9)	heterogeen donkergrijsbruin afvalpakket van as, glas, aardewerk, schelpen, metaal/ homogeen lichtgrijsbruin lemig zand aan de randen	lineair		8			modern/recent
31	10	gracht	lichtbruingrijs sterk lemig zand	lineair		1,6			recent
32	10	gracht	randen= homogeen lichtbruin lemig zand/ kern : rode bakstendump	lineair		3			modern/recent
33	10	waterput	bruingrijs lemig zand met baksteenfragmenten aan de rand, plaat van Doornikse kalksteen in de kern	rond	d=1,8			13	modern/recent
34	1 (KV)	afvalkuilen	9 stroken van 1,5mbreed met rode baksteenfragmenten	rechthoekig	4	8		11	modern/recent
35	1 (KV)	gracht	lichtbruingrijs lemig zand	lineair	11	2	0,15		modern/recent
36	11	gracht	lichtbruingrijs sterk lemig zand met zeer veel bouwpuin	lineair		4			modern/recent
37	11	gracht	lichtbruingrijs sterk lemig zand	lineair		5			recent
38	12	bomkrater?	grijsbruin sterk lemig zand	rond	d=0,75			14	WO I
39	14	greppel	heterogeen grijsbruin lemig zand, drainage?	lineair		0,25			recent
40	15	paalkuil	homogeen grijsbruin	ovaal	0,45	0,24			recent
41	16	kuil	heterogeengrijsbruin met vermengde geelbruine moederbodem	rechthoekig	>0,8	0,5			recent
42	16	paalkuil	heterogeen grijsbruin met bleke vlekken en fragmenten baksteen	rond	0,045	0,4			recent
43	1 (KV)	greppel	grijsbruin lemig zand met enkele kleine fragmenten baksteen	lineair	8	0,9 - 1,9			modern/recent
44	1 (KV)	greppel	heterogeen grijsbruin , geel gevlekt vermengde moederbodem	lineair		0,9			modern/recent
45	17	greppel	sterk heterogeen versmeten donkergrijsbruinoranje lemig zand, kleine brokken baksteen	lineair		7			recent
46	17	greppel idem 45	sterk heterogeen versmeten donkergrijsbruinoranje lemig zand, kleine brokken baksteen	lineair		3,5			recent
47	18	greppel	versmeten heterogeen lichtbruin lemig zand met 2 lichtgrijs heterogene stroken van ca. 1 m	lineair		8			recent
48	21	gracht	homogeen bruin lemig zand	lineair		3			recent
49	21	gracht	heterogeen grijsbruin lemig zand, fragmenten baksteen en bouwpuin	lineair					recent
51	3 (KV)	muur	rode bakstenen	lineair					modern/recent

13.3 Vondsten

Vondstnr	Sleuf	Spoor	Beschrijving	Datering
1	1	9	bot	WO I
2	1	9	metaal	WO I
3	1	9	aardewerk	WO I
4	1	9	glas	WO I
5	1	9	schelpen	WO I
6	6	22	aardewerk	WO I
7	3	15	baksteen	vroeg-modern
8	7	26	aardewerk	WO I
9	7	26	glas	WO I
10	2	12	houtschoolmonster	?
11	1	34	aardewerk	vroeg-modern
12	1	6	baksteen	vroeg-modern
13	10	33	baksteen	vroeg-modern
14	12	38	obus	WO I